

OPTION—C

Paper Code : MDC0200303

(Information Sources and Services)

1. Answer the following questions :

1×5=5

তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়া :

- (a) What are the two main types of information sources?
তথ্যৰ উৎসৰ মুখ্য ভাগ দুটা কি কি ?
- (b) Give any one example of primary documentary sources.
Primary documentary source বোৰৰ যি কোনো এটা উদাহৰণ দিয়া।
- (c) What are secondary sources of information?
তথ্যৰ গৌণ উৎস বুলিলে কি বুজা ?
- (d) What is the full form of SDI?
SDIৰ সম্পূৰ্ণ ৰূপটো কি ?
- (e) What is biography?
জীৱনচৰিত কি ?

2. Answer any five from the following questions :

2×5=10

তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ পৰা যি কোনো পাঁচটাৰ উত্তৰ দিয়া :

- (a) What do you mean by interlibrary loan?
Interlibrary loan বুলিলে কি বুজা ?
- (b) Write down the difference between print and electronic sources of information.
তথ্যৰ print আৰু electronic উৎসসমূহৰ মাজৰ পাৰ্থক্য লিখা।
- (c) Write the difference between indexing and abstracting services.
Indexing আৰু abstracting সেৱাৰ মাজৰ পাৰ্থক্য লিখা।
- (d) Distinguish CAS and SDI.
CAS আৰু SDIক পৃথক কৰা।

- (e) What are the geographical sources of information?
তথ্যৰ ভৌগোলিক উৎসবোৰ কি কি ?
- (f) Write the difference between dictionary and encyclopaedia.
শব্দকোষ আৰু বিশ্বকোষৰ মাজৰ পাৰ্থক্য লিখা।
- (g) What do you mean by digital literacy?
ডিজিটেল সাক্ষৰতা বুলিলে কি বুজা ?
- (h) Give any two examples of Web 2.0.
Web 2.0ৰ যি কোনো দুটা উদাহৰণ দিয়া।
- (i) What do you know about the terms 'misinformation' and 'disinformation' on social media.
সামাজিক মাধ্যমত 'misinformation' আৰু 'disinformation' বুলিলে কি বুজা ?
- (j) What are e-books and e-journals?
e-books আৰু e-journals কি ?

3. Answer any *four* from the following questions :

5×4=20

তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ পৰা যি কোনো চাৰিটাৰ উত্তৰ দিয়া :

- (a) Write about documentary and non-documentary sources of information.
তথ্যৰ documentary আৰু non-documentary উৎসৰ বিষয়ে লিখা।
- (b) Write about the evaluation of reference sources.
তথ্যসহায়ক উৎসৰ মূল্যায়নৰ বিষয়ে লিখা।
- (c) What do you mean by media convergence? Write its impacts.
Media convergence বুলিলে কি বুজা ? ইয়াৰ প্ৰভাৱ সম্বন্ধে লিখা।
- (d) Write the use of social networking platform for library services.
গ্ৰন্থাগাৰ সেৱাৰ ক্ষেত্ৰত সামাজিক নেটৱৰ্কিং প্লেটফৰ্মৰ ব্যৱহাৰৰ বিষয়ে লিখা।

- (e) Describe any five types of database of e-resources.
ই-সম্পদৰ যি কোনো পাঁচধৰণৰ ডাটাবেছৰ বৰ্ণনা কৰা।
- (f) What is a dictionary? Write about the uses of dictionary.
অভিধান কি? অভিধানৰ ব্যৱহাৰৰ বিষয়ে লিখা।
- (g) Write about the importance of referral service in libraries.
গ্ৰহাণাগাৰত referral serviceৰ গুৰুত্ব সম্পৰ্কে লিখা।
- (h) What do you mean by digital media ethics? Write its importance in present-day context.
ডিজিটেল মাধ্যমৰ নৈতিকতা বুলিলে কি বুজা? বৰ্তমান সময়ৰ প্ৰেক্ষাপটত ইয়াৰ গুৰুত্ব সম্পৰ্কে লিখা।

4. Answer any one from the following questions :

10

- তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ পৰা যি কোনো এটাৰ উত্তৰ দিয়া :
- (a) What do you mean by documentary sources? Explain various types of documentary source of information.
Documentary sourceবোৰ বুলিলে কি বুজা? তথ্যৰ documentary sourceৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰা।
- (b) What is reference service? Differentiate between long-range reference service and short-range reference service.
প্ৰসংগ সেৱা কি? Long-range প্ৰসংগ সেৱা আৰু short-range প্ৰসংগ সেৱাৰ পাৰ্থক্যসমূহ উল্লেখ কৰা।
- (c) What are bibliographical sources? Write the uses of bibliographies in research work.
Bibliographical উৎস বুলিলে কি বুজা? গৱেষণাৰ ক্ষেত্ৰত bibliographyৰ ব্যৱহাৰ সম্পৰ্কে লিখা।
- (d) What are digital reference services? Write the characteristics and importance of digital reference service.
ডিজিটেল ৰেফাৰেঞ্চ সেৱাসমূহ কি কি? ডিজিটেল ৰেফাৰেঞ্চ সেৱাৰ বৈশিষ্ট্য আৰু গুৰুত্ব সম্পৰ্কে লিখা।

OPTION—E

Paper Code : MDC0200503

**(Humanities and Social Sciences—II :
Democracy and Peoples' Rights)**

1. Answer the following as directed :

1×5=5

তলত দিয়াবোৰৰ নিৰ্দেশানুসৰি উত্তৰ লিখা :

- (a) Constitution is the supreme law of the land.
(Write True or False)
সংবিধান দেশৰ সৰ্বোচ্চ আইন।
(সত্য নে অসত্য লিখা)
- (b) Write any one feature of citizenship.
নাগৰিকত্বৰ যি কোনো এটা বৈশিষ্ট্য লিখা।
- (c) Is India a truly federal country?
(Write Yes or No)
ভাৰতবৰ্ষ এখন প্রকৃতার্থত যুক্তৰাষ্ট্ৰ হয়নে?
(হয় নে নহয় লিখা)
- (d) In which year was the Right to Information Act enacted in India?
ভাৰতবৰ্ষত কোন চনত তথ্য জনাৰ অধিকাৰ আইনখন গ্ৰহণ কৰা হৈছিল?
- (e) Who is the author of the book, *Democracy and Its Critics*?
Democracy and Its Critics নামৰ গ্ৰন্থখনৰ লেখক কোন?

2. Answer any five of the following questions :

2×5=10

তলত দিয়া প্ৰশ্নবোৰৰ যি কোনো পাঁচটাৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) Mention two civil liberties of people.
নাগৰিকৰ দুবিধ পৌৰ অধিকাৰ উল্লেখ কৰা।
- (b) Write two differences between constitutional law and ordinary law.
সাংবিধানিক আইন আৰু সাধাৰণ আইনৰ মাজৰ দুটা পাৰ্থক্য লিখা।
- (c) Write two means of acquiring citizenship according to the Indian Citizenship Act, 1955.
১৯৫৫ চনৰ ভাৰতীয় নাগৰিকত্ব আইন অনুসৰি নাগৰিকত্ব অৰ্জনৰ দুটা উপায় লিখা।

- (d) Mention two features of MGNREGA.
MGNREGAৰ দুটা বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা।
- (e) Mention two essential conditions for successful working of federalism.
যুক্তৰাষ্ট্ৰীয় চৰকাৰৰ সফল কাৰ্যকৰণৰ বাবে অপৰিহাৰ্য দুটা চৰ্ত উল্লেখ কৰা।
- (f) Mention two aspects of right to equality.
সমতাৰ অধিকাৰৰ দুটা দিশ উল্লেখ কৰা।
- (g) Write the full forms of NRHM and NUHM.
NRHM আৰু NUHM ৰ সম্পূৰ্ণ ৰূপ দুটা লিখা।
- (h) Mention two political rights enjoyed by the Indian citizens.
ভাৰতীয় নাগৰিকসকলে উপভোগ কৰা দুটা ৰাজনৈতিক অধিকাৰ উল্লেখ কৰা।
- (i) Write two differences between Federation and Confederation.
যুক্তৰাষ্ট্ৰ আৰু ৰাজ্যসংহতিৰ মাজৰ দুটা পাৰ্থক্য লিখা।
- (j) Mention two hindrances to good citizenship.
সুনাগৰিকত্বৰ দুটা প্ৰতিবন্ধকতা উল্লেখ কৰা।

3. Write short notes on any *four* of the following :

5×4=20

তলত দিয়াবোৰৰ যি কোনো চাৰিটাৰ ওপৰত চমু টোকা লিখা :

- (a) Significant features of liberal democracy
উদাৰতাবাদী গণতন্ত্ৰৰ তাৎপৰ্যপূৰ্ণ বৈশিষ্ট্যসমূহ
- (b) Right to food
খাদ্যৰ অধিকাৰ
- (c) Difference between Citizen and Alien
নাগৰিক আৰু বিদেশীৰ মাজৰ পাৰ্থক্য

- (d) Essential conditions for successful working of democracy
গণতন্ত্র সফলতাবে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰিবলৈ অপৰিহাৰ্য চৰ্তাৱলী
- (e) Provisions relating to education in the Constitution of India
ভাৰতীয় সংবিধানত সন্নিৱিষ্ট শিক্ষা সম্পৰ্কীয় ব্যৱহাসমূহ
- (f) Relationship between people's rights and democracy
জনসাধাৰণৰ অধিকাৰ আৰু গণতন্ত্ৰৰ মাজৰ সম্পৰ্ক
- (g) Globalization and citizenship
বিশ্বায়ন আৰু নাগৰিকত্ব
- (h) Representation in democracy
গণতন্ত্ৰত প্ৰতিনিধিত্ব

4. Answer any *one* of the following questions :

10

তলত দিয়া প্ৰশ্নবোৰৰ যি কোনো এটাৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) Discuss critically about National Health Mission.
ৰাষ্ট্ৰীয় স্বাস্থ্য অভিযানৰ বিষয়ে সমালোচনাত্মক আলোচনা আগবঢ়োৱা।
- (b) What is the significance of dissent in democracy? Discuss.
গণতন্ত্ৰত মতানৈক্যৰ তাৎপৰ্য কি? আলোচনা কৰা।
- (c) What do you mean by federalism? Discuss the features of federal government.
যুক্তৰাষ্ট্ৰবাদ বুলিলে কি বুজা? যুক্তৰাষ্ট্ৰীয় চৰকাৰৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ আলোচনা কৰা।
- (d) What is civil liberties movement? Explain its importance in democracy.
নাগৰিকৰ স্বাধীনতা আন্দোলন কি? গণতন্ত্ৰত ইয়াৰ গুৰুত্ব সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা।

OPTION—F

Paper Code : MDC0200603

(Information and Communication Technologies—II)

1. Fill in the blank :

1×5=5

খালী ঠাই পূৰণ কৰা :

- (a) _____ is a programming language.
_____ এটা প্ৰ'গ্ৰামিং ভাষা।
- (b) The full form of Unicode is _____.
Unicodeৰ পূৰ্ণ ৰূপটো হ'ল _____।
- (c) The full form of ASCII is _____.
ASCIIৰ পূৰ্ণ ৰূপটো হ'ল _____।
- (d) _____ is a wireless communication technology.
_____ এটা তাঁৰ বিহীন সংযোগ প্ৰযুক্তি।
- (e) _____ is a video conferencing platform.
_____ এটা ভিডিঅ' conferencing মঞ্চ।

2. Answer any *five* of the following questions :

2×5=10

তলত দিয়া প্ৰশ্নবোৰৰ যি কোনো পাঁচটাৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) What is digital technology?
ডিজিটেল প্ৰযুক্তি কি?
- (b) What is flowchart?
Flowchart কি?
- (c) What is algorithm?
এলগ'ৰিথম কি?
- (d) What is digital information?
ডিজিটেল তথ্য কি?

(e) What is octal number system?

Octal number system কি ?

(f) What is grey code?

Grey code কি ?

(g) What is LAN?

LAN কি ?

(h) What is physical media?

Physical media কি ?

(i) What is Wi-Fi?

Wi-Fi কি ?

(j) What is Internet?

Internet কি ?

3. Answer any *four* of the following questions :

5×4=20

তলত দিয়া প্রশ্নবোৰৰ যি কোনো চাৰিটাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) What are the characteristics of an algorithm?

এটা এলগ'ৰিথমৰ বৈশিষ্ট্যবোৰ কি কি ?

(b) (i) Convert $(27)_{10}$ to binary number.

$(27)_{10}$ সংখ্যাক binary সংখ্যাত ৰূপান্তৰ কৰা।

(ii) Convert $(56)_8$ to decimal number.

$(56)_8$ সংখ্যাক decimal সংখ্যাত ৰূপান্তৰ কৰা।

(c) Draw a flowchart to find the largest of three numbers.

তিনিটা সংখ্যাৰ ডাঙৰটো উলিয়াবলৈ flowchart আঁকা।

(d) Write, in brief, about digital transmission.

Digital transmissionৰ বিষয়ে চমুকৈ লিখা।

(e) What is octal number system?

Octal number system কি ?

(f) What is grey code?

Grey code কি ?

(g) What is LAN?

LAN কি ?

(h) What is physical media?

Physical media কি ?

(i) What is Wi-Fi?

Wi-Fi কি ?

(j) What is Internet?

Internet কি ?

3. Answer any *four* of the following questions :

5×4=20

তলত দিয়া প্ৰশ্নবোৰৰ যি কোনো চাৰিটাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) What are the characteristics of an algorithm?

এটা এলগ'ৰিথমৰ বৈশিষ্ট্যবোৰ কি কি ?

(b) (i) Convert $(27)_{10}$ to binary number.

$(27)_{10}$ সংখ্যাক binary সংখ্যাত ৰূপান্তৰ কৰা।

(ii) Convert $(56)_8$ to decimal number.

$(56)_8$ সংখ্যাক decimal সংখ্যাত ৰূপান্তৰ কৰা।

(c) Draw a flowchart to find the largest of three numbers.

তিনিটা সংখ্যাৰ ডাঙৰটো উলিয়াবলৈ flowchart আঁকা।

(d) Write, in brief, about digital transmission.

Digital transmissionৰ বিষয়ে চমুকৈ লিখা।

- (e) Write a short note on Wi-Fi.
Wi-Fi ৰ ওপৰত এটা চমু টোকা লিখা।
- (f) Prepare a list of common types of networking devices.
সাধাৰণতে ব্যৱহৃত হোৱা নেটৱৰ্ক আহিলাৰ তালিকা প্ৰস্তুত কৰা।
- (g) Write, in brief, about any one of the programming languages.
যি কোনো এটা প্ৰ'গ্ৰামিং ভাষাৰ বিষয়ে চমুকৈ লিখা।
- (h) What is video conferencing? What are the components of video conferencing system?
Video conferencing কি? Video conferencing systemৰ উপাদানবোৰ কি কি?

4. Answer any *one* of the following questions :

10

তলত দিয়া প্ৰশ্নবোৰৰ যি কোনো এটাৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) Write an algorithm to convert a decimal number to binary.
এটা decimal সংখ্যাক binary লৈ ৰূপান্তৰ কৰিবলৈ এটা এলগৰিথম লিখা।
- (b) How is information represented digitally? Explain.
তথ্য কেনেকৈ ডিজিটেলৰূপে represent কৰা হয়? ব্যাখ্যা কৰা।
- (c) How to set up a LAN network? Explain.
LAN network কেনেকৈ প্ৰতিস্থাপন কৰিব পাৰি? ব্যাখ্যা কৰা।

(d) Write short notes on :

5×2=10

চমু টোকা লিখা :

(i) Chat application

(ii) WWW

OPTION—H

Paper Code : MDC0200803

(Understanding the Changing Environment)

1. Answer the following questions :

1×5=5

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিয়া :

- (a) In which year was the Kyoto Protocol adopted?
কিউটো চুক্তি কেতিয়া গৃহীত হৈছিল ?
- (b) In which area of the world is the concentration of Bushmen Tribes found?
পৃথিৱীৰ কোন অঞ্চলত বুছমেন জনজাতি লোকৰ বসতি দেখা পোৱা যায় ?
- (c) Who is the father of Green Revolution in India?
ভাৰতৰ সেউজ বিপ্লৱৰ পিতৃ কাক কোৱা হয় ?
- (d) Which toxic gas was responsible for 'Bhopal Disaster'?
কোনটো বিষাক্ত গেছৰ বাবে 'ভূপাল দুৰ্যোগ' সংঘটিত হৈছিল ?
- (e) In which layer of the atmosphere does the temperature decrease with the height?
বায়ুমণ্ডলৰ কোনটো স্তৰত উচ্চতা বঢ়াৰ লগে লগে উষ্ণতা কমি যায় ?

2. Answer any *five* of the following questions in very short :

2×5=10

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ পৰা যি কোনো পাঁচটাৰ উত্তৰ অতি চমুকৈ দিয়া :

- (a) Mention the components of environment.
পৰিবেশৰ উপাদানসমূহ উল্লেখ কৰা।
- (b) Write the gaseous composition of the atmosphere.
বায়ুমণ্ডলৰ গেছীয় গঠন সম্পৰ্কে লিখা।
- (c) Mention the role of water vapour in the atmosphere.
বায়ুমণ্ডলত জলীয় ভাপৰ ভূমিকা উল্লেখ কৰা।

- (d) What is lapse rate?
লেপ্ছ হাৰ কাক বোলে ?
- (e) Mention the types of biodiversity.
জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ প্ৰকাৰসমূহ উল্লেখ কৰা।
- (f) What is ecology?
পৰিস্থিতিবিজ্ঞান কাক বোলে ?
- (g) Distinguish between natural and artificial ecosystem.
প্ৰাকৃতিক আৰু কৃত্ৰিম পৰিস্থিতিসমূহৰ মাজৰ পাৰ্থক্য লিখা।
- (h) What is food chain?
খাদ্য শৃংখল কাক বোলে ?
- (i) What is the role of decomposers in an ecosystem?
পৰিস্থিতিতন্ত্ৰ এটাত বিয়োজকৰ ভূমিকা কি কি ?
- (j) Name the greenhouse gases in the atmosphere.
বায়ুমণ্ডলত থকা সেউজগৃহ গেছসমূহৰ নাম লিখা।

3. Answer any *four* of the following questions :

5×4=20

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ পৰা যি কোনো চাৰিটাৰ উত্তৰ দিয়া :

- (a) Discuss about the structure of atmosphere.
বায়ুমণ্ডলৰ সংৰচনাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।
- (b) Write a note on hydrological cycle of the earth.
পৃথিৱীৰ জলচক্ৰৰ ওপৰত এটি টোকা লিখা।
- (c) Discuss briefly about the concept of balanced environment.
ভাৰসাম্য পৰিবেশৰ ধাৰণাটো চমুকৈ আলোচনা কৰা।
- (d) Discuss about the flow of energy in an ecosystem.
এটা পৰিস্থিতিতন্ত্ৰত হোৱা শক্তিৰ প্ৰবাহ আলোচনা কৰা।

- (e) Write the causes and control measures of water pollution.
পানী প্ৰদূষণৰ কাৰণ আৰু নিৰাময় ব্যৱস্থাসমূহ লিখা।
- (f) Discuss about the causes of Tsunami and its impact on environment.
ছুনামী হোৱাৰ কাৰণ আৰু পৰিবেশৰ ওপৰত ইয়াৰ প্ৰভাৱ আলোচনা কৰা।
- (g) Write a note on man-made disaster with suitable example in Indian context.
ভাৰতৰ প্ৰেক্ষাপটত মানৱ-সৃষ্ট দুৰ্যোগৰ বিষয়ে উদাহৰণসহ এটি টোকা যুক্ত কৰা।
- (h) Write a note on the Wildlife (Protection) Act of India.
ভাৰতৰ বন্যপ্ৰাণী (সংৰক্ষণ) আইনৰ ওপৰত এটি টোকা যুক্ত কৰা।

4. Answer any one of the following questions :

10

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ পৰা যি কোনো এটাৰ উত্তৰ দিয়া :

- (a) What is biosphere? Explain the characteristics of biosphere and state its interrelationship with other segments of the environment.
জীৱমণ্ডল কি? জীৱমণ্ডলৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ ব্যাখ্যা কৰা আৰু পৰিবেশৰ বিভিন্ন অংশৰ সৈতে ইয়াৰ আন্তঃসম্পৰ্ক উল্লেখ কৰা।
- (b) Explain the human adjustment in equatorial biome and mountainous biome.
বিষুৱীয় বায়'ম আৰু পাৰ্বত্য বায়'মৰ পৰিবেশত মানুহে কেনেকৈ খাপ খায়, ব্যাখ্যা কৰা।
- (c) Write a note on the relationship between population growth and environmental degradation.
জনসংখ্যা বৃদ্ধি আৰু পৰিবেশৰ অৱক্ষয়ৰ মাজৰ সম্পৰ্কৰ ওপৰত এটা টোকা যুক্ত কৰা।
- (d) Discuss how deforestation and desertification contribute to climate change.
বনাঞ্চল ধ্বংস আৰু মৰুভূমিকৰণে কেনেকৈ জলবায়ু পৰিৱৰ্তনত সহায় কৰে, আলোচনা কৰা।